

Nacionalinės švietimo agentūros kvalifikacijos
tobulinimo programų rengimo, vertinimo ir
įgyvendinimo tvarkos aprašo
1 priedas

MOKYKLŲ VADOVŲ, JŲ PAVADUOTOJŲ UGDYMIUI, UGDYMA ORGANIZUOJANČIŲ SKYRIŲ VEDĖJŲ, MOKYTOJŲ, PAGALBOS MOKINIUI SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS FORMA

Programos rengėjas (-ai)

Mindaugas Kazlauskas, Laura Stašaitytė, Mamerta Ralytė, Stina Lindbad, Lotta Carlegard, Anna Alden, Mursel Koca, Burak Delier, Sigita Girdzijauskienė

Programos pavadinimas

Patirk, kurk, ugdyk: progimnazijos ir gimnazijos mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų stiprinimas taikant meną ir ugdymą lauke.

Programos anotacija (aktualumas, reikalingumas, prioritėtinė kryptis)

Mokykla siekia ugdyti vaikus, kurie būtų išsilavinę, atsakingi, rūpestingi ir socialiai kompetentingi, kad taptų atsakingais šeimos nariais, aktyviais ir sąžiningais piliečiais bei produktyviais darbo rinkos dalyviais. Sutariama, kad šiuolaikinė mokykla turėtų pasiūlyti daugiau nei tik akademinį ugdymą, kad parengtų mokinius gyvenimui ir darbui, nes socialinės ir emocinės kompetencijos yra ne mažiau svarbios nei akademiniai pasiekimai. Kitaip tariant, socialinis ir emocinis ugdymas (SEU) yra gebėjimas atpažinti ir valdyti emocijas, efektyviai spręsti problemas ir užmegzti teigiamus santykius su kitais – įgūdžiai, kurie yra būtini visiems mokiniams.

Ugdymas lauke – tai pedagoginis požiūris, kurio nauda vaikų raidai, sveikatai ir gerovei vis plačiau pripažįstama (Becker et al., 2017; Gustafsson et al., 2012; Mann et al., 2021, 2022; Mygind et al., 2019). Atsiranda vis daugiau tyrimais grįstų įrodymų apie ugdymo lauke naudą vaikų ir paaglių socialinei ir emocinei raidai bei tai, kaip šis ugdymo būdas gali būti taikomas jų socialiniam ir emociniam ugdymui (Lohr ir kt., 2020). Pastebima, kad sąlytis su gamta padeda vaikams stiprinti pasitikėjimą savimi, patirti sėkmės jausmą, mažinti stresą ir geriau jį valdyti, skatina laisvę ir kūrybiškumą, ryšio su kitais žmonėmis jausmą, rūpestingumą ir gebėjimą rūpintis kitais (Maller, 2009).

Menas ir muzika daro didelę įtaką vaikų ir jaunimo gyvenimui. Įtraukus meninį ugdymą į kasdienį mokyklos gyvenimą galima veiksmingai stiprinti mokinių socialines ir emocines kompetencijas (Farrington et al., 2019). Meninės veiklos padeda mokiniams lavinti savivoką, savitvardą, socialinį sąmoningumą, bendravimo įgūdžius ir atsakingą sprendimų priėmimą – pagrindines SEU kompetencijų sritis.

Menas ir ugdymas lauke, kaip gyvas, patyriminis mokymasis, padeda mokiniams geriau pažinti save, ugdyti empatiją, kritinį ir kūrybinį mąstymą, bendradarbiavimo įgūdžius – visa tai, kas būtina ne tik mokykloje, bet ir gyvenime. Visgi svarbu pažymėti, kad socialinis emocinis ugdymas per meną ir veiklas lauke neatsiranda savaime. Pasak Omasta ir kt. (2021), norint pasiekti apčiuopiamų rezultatų, reikalingas sąmoningas planavimas ir kryptingas veiklų struktūravimas.

Todėl ir kvalifikacijos programoje, ir mokytojams ugdant mokinius siūlomi tokie patys ugdymo metodai - planavimas (aplinkos, turinio), kryptingas veiklų struktūravimas ir refleksija. Siekiant stiprinti tarpdisciplininius ryšius ir mažinti fragmentaciją, programa skiriama vidurinio ugdymo gyvenimo įgūdžių, biologijos, geografijos mokytojams, klasių auklėtojams ar

mentoriams, švietimo pagalbos specialistams, t.y. visiems mokykloje dirbantiems mokytojams, kurie ugdo mokinių socialines emocines kompetencijas, nepriklausomai nuo ugdomo dalyko. Kvalifikacijos tobulinimo programą sudaro šios dalys: socialinių emocinių kompetencijų sampratos teorinis aptarimas, ugdymo lauke principai, socialinių emocinių kompetencijų ugdymas per meną lauke, veiklų su mokiniais pristatymas, patyriminės veiklos lauke, savarankiškas darbas išbandant veiklas su mokiniais ir refleksija.

Programos tikslas

Formuoti mokytojų profesinę kompetenciją ugdant gimnazijos klasės mokinių socialines emocines kompetencijas per meną ir ugdymą lauke.

Programos uždaviniai

1. Supažindinti gyvenimo įgūdžių, biologijos, geografijos, mokytojus, klasės auklėtojus, švietimo pagalbos specialistus su socialinių emocinių kompetencijų samprata, jų ugdymo svarba ir galimybėmis per meną ir taikant lauko pedagogikos principus vyresnio mokyklinio amžiaus vaikams.
2. Didinti pedagogų kompetenciją praktiškai ugdyti vyresnio mokyklinio amžiaus mokinių socialines emocines kompetencijas taikant meną ir ugdymą lauke.
3. Įtvirtinti mokytojų nuostatą apie mokinių (ir mokytojų) socialinių emocinių kompetencijų ugdymo svarbą integruojant meną ir ugdymą lauke.

Programos turinys, trukmė, naudojami mokymo(si) metodai (būdai)

Nr.	Tema	Teorija	Praktika	Savarankiškas darbas	Viso	Mokymo metodai
1.	Socialinių emocinių kompetencijų samprata.	4	1		5	Interaktyvi paskaita. Diskusija.
2.	Lauko pedagogikos principai ugdant vyresnių klasių mokinius Menas - kaip SEU katalizatorius. Refleksijos “delnas, obuolys, širdis” svarba SE kortelės	2	1		3	Interaktyvi paskaita. Užduotys. Diskusija Refleksija

3.	Patyriminės veiklos gamtinėje aplinkoje dalyvių susipažinimui – veikla „Maistas lauke“		2		2	Užduotys aplinkoje Diskusija
4.	Patyriminės veiklos socialinių emocinių kompetencijų ugdymui per meną ir ugdymą lauke: <i>Kur aš gyvenu;</i> <i>Tai – aš!</i> <i>Mikrofonas</i> <i>Pelėdosi ir varnai</i> <i>Įrėmink vaizdą</i> <i>Mikrofonas</i> <i>Mano gamtos užrašinė</i> <i>Sukurk mandalą!</i> <i>Minčių takas</i> Refleksijos “delnas, obuolys, širdis” svarba		12		12	Veiklos gamtinėje aplinkoje Refleksija
5.	Savarankiškas veiklų išbandymas klasėje konstruojant socialinių emocinių kompetencijų ugdymo užsiėmimus, pamokas.			10	10	Savarankiškai atliekama užduotis
6.	Savarankiškai atliktų veiklų pristatymas ir jų grįžtamasis ryšys.		7		7	Užduotis pristatoma dalyvių grupėje.
7.	Įgytų kompetencijų įsivertinimas		1		1	Refleksija
	Iš viso:	6	34	10	40	

Kompetencija (-os), kurią (-ias) patobulins programą baigęs asmuo, mokymo(-si) metodai, patobulintos (-ų) kompetencijos (-ų) įvertinimo būdai

Programoje numatoma suteikti žinių	Kompetencija(-os)	Mokymo modelis (mokymo(-osi))	Įgytos(-ų) kompetencijos(-)
------------------------------------	-------------------	-------------------------------	-----------------------------

ir supratimo, gebėjimų bei formuoti nuostatas		metodai ir būdai)	ų) įvertinimo būdai
	Profesinės ugdymo veiklos kompetencijos: <ul style="list-style-type: none"> ● ugdytinių skirtybių ir galimybių pažinimo kompetencija; ● ugdymo(si) aplinkos planavimo, įgyvendinimo ir tobulinimo kompetencija; ● ugdymo proceso modeliavimo ir realizavimo kompetencija ● komunikavimo kompetencija ● kūrybiškumo kompetencija 	Veiklų vedimas	Formuojamasis vertinimas
Žinių ir supratimo įgijimas (teorinė dalis).	Sužinos apie socialines emocines kompetencijas ir jų ugdymo svarbą, susipažins su jų ugdymu lauke ir per meną principais, metodais ir artimiausios gyvenamosios aplinkos teikiamomis ugdymo galimybėmis.	Interaktyvios paskaitos, Pateikčių lapai grupinės diskusijos	Apklausa žodžiu Parengtas pamokos planas
Gebėjimų įgijimas (praktinė dalis).	Gebės pritaikyti ugdymą lauke ir per meną stiprinant vyresnio mokyklinio amžiaus mokinių socialines emocines kompetencijas gyvenimo įgūdžių, biologijos, geografijos pamokose, klasės valandėlėse, švietimo pagalbos specialistų organizuojamuose socialinių emocinių kompetencijų ugdymo veiklose. Gebės parengti socialinių emocinių kompetencijų ugdymo pamokos planą. Gebės įgyvendinti interaktyvias klasės veiklas taikant ugdymą lauke ir meną.	Užduočių atlikimas, Savarankiškas mokymasis rengiant pamokos planą, Atliktos veiklos pristatymas.	Grįžtamasis ryšys apie parengtus ir pristatytus pamokų Refleksija
Nuostatų įgijimas (vertybinių, etinių-profesinių nuostatų teikimas ir įgijimas).	Nuostatos apie etišką ir atsakingą elgesį ugdomosiose veiklose gamtinėje aplinkoje svarbą stiprinimas. Nuostatos apie socialinių emocinių kompetencijų ugdymo svarbą bet kuriame amžiuje.	Interaktyvios užduotys mokykloje ir gamtoje Mažų grupių ir bendra diskusija	Refleksija

Programai vykdyti naudojama mokomoji medžiaga ir techninės priemonės:

Mokomoji medžiaga (pavadinimas, formatas (pateiktys, leidinys, vaizdo įrašas ar pan.), apimtis ir kt.)

Tema	Mokomosios medžiagos pavadinimas	Apimtis
Socialinių emocinių kompetencijų samprata.	<i>Patirk, kurk, augink: socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną</i>	Skaidrės
Lauko pedagogikos principai ugdant vyresnių klasių mokinius	<i>Patirk, kurk, augink: socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną</i>	Skaidrės
Patyriminės veiklos gamtinėje aplinkoje dalyvių susipažinimui – veikla „Maistas lauke“	<i>Patirk, kurk, augink: socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną</i>	61-62 psl.
Patyriminės veiklos socialinių emocinių kompetencijų ugdymui per meną ir ugdymą lauke: <i>Kur aš gyvenu;</i> <i>Tai – aš!</i> <i>Mikrofonas</i> <i>Pelėdosi ir varnai</i> <i>Įrėmink vaizdą</i> <i>Mikrofonas</i> <i>Mano gamtos užrašinė</i> <i>Sukurk mandala!</i> <i>Minčių takas</i>	<i>Patirk, kurk, augink: socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną</i>	21 - 87 psl.

Techninės priemonės

Programa gali būti vykdoma gamtinėje aplinkoje, kanceliarinės priemonės.

Programai rengti naudotos literatūros ir kitų informacinių šaltinių sąrašas

- Girdzijauskienė S., Lindbad S., Carlegard L., Alden A., Koca M., Delier B., Kazlauskas M., Girdzijauskaitė A., Stašaitytė L., Ralytė M. (2025). *Patirk, kurk, augink: socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną*.
- Becker, C., Lauterbach, G., Spengler, S., Dettweiler, U., & Mess, F. (2017). *Effects of regular classes in outdoor education settings: A systematic review on students' learning, social and health dimensions*. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(5), 485. <https://doi.org/10.3390/ijerph14050485>
- Farrington, C. A., Maurer, J., McBride, M. R. A., Nagaoka, J., Puller, J. S., Shewfelt, S., Weiss, E. M., & Wright, L. (2019). *Arts Education and Social-Emotional Learning Outcomes among K–12 Students: Developing a Theory of Action*. Chicago, IL: Ingenuity and the University of Chicago Consortium on School Research.
- Gustafsson, P. E., Szczepanski, A., Nelson, N., & Gustafsson, P. A. (2012). *Effects of an outdoor education intervention on the mental health of schoolchildren*. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 12(1), 63–79. <https://doi.org/10.1080/14729679.2010.532994>
- Maller, C. J. (2009). *Promoting children's mental, emotional and social health through contact with nature: a model*. *Health Education*, 109(6), 522–543. <http://dx.doi.org/10.1108/09654280911001185>
- Mann, J., Gray, T., Truong, S., Bryce, C., & Breunig, M. (2021). *A systematic review protocol to identify the key benefits and efficacy of nature-based learning in outdoor educational settings*. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(3), 1199. <https://doi.org/10.3390/ijerph18031199>
- Mann, J., Gray, T., Truong, S., Brymer, E., Passy, R., Ho, S., Sahlberg, P., Ward, K., Bentsen, P., Curry, C., & Cowper, R. (2022). *Getting out of the classroom and into nature: A systematic review of nature-specific outdoor learning on school children's learning and development*. *Frontiers in Public Health*, 10, Article 877058. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.877058>
- Mygind, L., Kjeldsted, E., Hartmeyer, R., Mygind, E., & Bentsen, P. (2019). *Mental, physical and social health benefits of immersive nature-experience for children and adolescents: A systematic review and quality assessment of the evidence*. *Health & Place*, 58, 102136. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2019.05.014>
- Omasta, M., Graham, M., Milling, S. L., Murray, E., Jensen, A. P., & Siebert, J. J. (2020). *Social emotional learning and the national core arts standards: a cross-disciplinary analysis of policy and practices*. *Arts Education Policy Review*, 122(3), 158–170. <https://doi.org/10.1080/10632913.2020.1773366>

Kvalifikaciniai reikalavimai lektoriams

Programą įgyvendinantys lektoriai turi:

- turėti aukštąjį išsilavinimą edukologijos, gamtos, ar psichologijos srityje. Pageidautina, kad programą įgyvendintų lektorių komanda, turinti skirtingų mokomųjų dalykų kvalifikacijas;
- turėti kompetencijų ugdymo ar kvalifikacijos tobulinimo programų kūrimo ir/ ar įgyvendinimo patirties.

Reikalavimai dalyviams

Bendrojo ugdymo mokyklų biologijos, geografijos, gyvenimo įgūdžių mokytojai, klasės auklėtojai, švietimo pagalbos specialistai.